

Magyar Juhászat és Kecsketenyésztés

A kiskérődző-ágazat főtermék-
(hús-)kibocsátása II.
Súlyok, árak és értékek

Az ágazat tevékenységének gazdaságosságát a kibocsátott termékek egy anyajuhra jutó mennyisége, valamint a termékekért kapható egységenkénti ár határozza meg – a működési költségek és a támogatások mellett.

Szerkeszti
a szerkesztőbizottság
29. évfolyam
2020/6

A szerkesztőbizottság tagjai: **Dr. Jávor András**, egyetemi tanár, a Juh Termékτανács elnöke, **Bátor Árpád**, a Juh Termékτανács elnökhelyettese, **Dr. Kukovics Sándor**, a Juh Termékτανács ügyvezető igazgatója, **† Dr. Békési Gyula**, a Juh Termékτανács nyugalmazott ügyvezető igazgatója
Szerkesztette: **Avar László**

A kiskérődző-ágazat főtermék- (hús-) kibocsátása II. Súlyok, árak és értékek

Az ágazat tevékenységének gazdaságosságát a kibocsátott termékek egy anyajuhra jutó mennyisége, valamint a termékekért kapható egységenkénti ár határozza meg – a működési költségek és a támogatások mellett.

A Magyar Juhászat és Kecsketenyésztés 2020. májusi számában elemeztük a juh- és kecskeágazat főtermék-(hús-)kibocsátásának elmúlt években bekövetkezett változásait. Munkánk jelenlegi, második részében a piaci adatok összefoglalása mellett az ágazat termelésiérték-kibocsátását is értékeljük.

Az ágazat piaci elemzése

Az ágazat piaci elemzését nehezen lehet elkezdni anélkül, hogy az utóbbi időszak (2010–2020) változásainak trendjeit ne értékeljük (1. táblázat).

Az elmúlt időszakban folyamatosan csökkenő trend volt megfigyelhető a létszámadatokban, akár a juh-, akár a kecskeágazatot tekintjük. Tekintettel arra, hogy a létszámadatokat a Magyar Juhászat és Kecsketenyésztés 2020. májusi számában részletesen bemutattuk, itt csak a változásra hívjuk fel a figyelmet.

Az összes belső termelés adatai – az EU értékelése szerint – tartalmazzák az importadatokat is. Ezzel együtt, ezek egy olyan változásra is rávilágítanak, mely szerint megváltozott az ágazat által értékesített élő állatok átlagos élősúlya, aminek következtében érzékelhető módon emelkedett az összes belső termelés vágott-test-egyenértékben kifejezett nagysága. Ez az emelkedés 2017-től mutat jelentős változást, és az előrejelzések szerint 2020-ban tovább emelkedik.

Az importált élő állatok vágott-test-egyenértékben (vte) kifejezett mennyisége 2014-ig folyamatosan csökkent, majd 2017-ig emelkedés volt megfigyelhető. Ezt követően, 2018-ban a 2015-ös értékre esett vissza, és az utolsó vizsgált években gyakorlatilag megfelelő az import mennyisége.

A vágott-test-egyenértékben kifejezett élőállat-export mennyisége is érdekes képet mutatott: a 2010-es értéket – a rákövetkező évek csökkenő adatait követően – 2018-ban sikerült meghaladni, és az utolsó két vizsgált évben további emelkedés következett be, ami alapvetően az exportált állatok egyedi élősúlyának emelkedéséből következett.

Az exportált élő állatokból 2010 és 2016 között mintegy 140 ezer egyed kiesett. A következő években megfigyelhető létszámnövekedésben a külföldre értékesített tenyész-

1. táblázat: A magyar kiskérődző szektor főbb hústermelési jellemzőinek és fő piaci adatainak alakulása 2010–2019

Megnevezés / évek	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 f*
Kecske létszám	75 000	80 000	88 000	73 000	70 000	72 000	78 000	79 000	65 000	63 000	60 000
Anyakecske és fedezetett nőivarú növendék létszáma	44 000	43 000	46 000	36 000	34 000	34 000	34 000	34 000	34 000	34 000	32 000
Juhlétszám	1 181 000	1 081 000	1 147 000	1 214 000	1 185 000	1 190 000	1 141 000	1 146 000	1 109 000	1 060 000	980 000
Anyajuh és fedezetett nőivarú növendék létszáma (12. hó)	969 000	866 000	890 000	874 000	855 000	849 000	801 000	810 200	797 500	796 500	780 000
Összes belső termelés (1 000 tonna)*	9,609	9,551	9,581	9,637	9,347	9,232	9,009	9,900	10,590	10,580	10,637
Importált élő állat (000 tonna)*	0,746	0,576	0,573	0,531	0,410	0,456	0,472	0,680	0,460	0,220	0,280
Exportált élő állat (1 000 tonna)	7,106	6,830	6,774	6,753	6,657	6,498	6,323	6,670	7,280	7,820	7,910
Exportált élőállat (egyed)	707 286	636 954	605 436	580 567	583 423	569 657	555 506	573 300	578 860	593 370	600 000
Importált juhhús (1 000 tonna)*	0,138	0,207	0,134	0,220	0,188	0,220	0,293	0,250	0,270	0,300	0,330
Exportált hús (1 000 tonna)*	0,104	0,037	0,042	0,145	0,110	0,224	0,391	0,410	0,460	0,550	0,600
Belső fogyasztás (kg/fő/év) **	0,330	0,350	0,350	0,310	0,322	0,324	0,312	0,366	0,380	0,35	0,35
Lakosság (1 000 fő)	9 986	9 958	9 906	9 877	9 856	9 830	9 807	9 780	9 750	9 735	9 715
Önellátottság (%)	293	275	276	298	294	290	294	264	297	323	329
Nehéz bárányok ára (13.1 kg vágott test felett) (100 kg vte)	490	570	554	520	507	505	470	497	513	541	595
Könnyű bárányok ára (=>13.0 kg vágott test) (100 kg vte)	555	640	631	585	590	587	554	555	592	622	645

vte = vágott test egyenérték;

* vágott test egyenértékben; f* - előrejelzés; **juh+kecskehús összesen

Forrás: Részletek Dr. Kukovics Sándor az „EU Forecast Group for Sheep Meat and Goat Meat”, (EU Juhhús és Kecskéhús Előrejelző Munkabizottság) részére készített ágazati jelentésekből (2004-2020). A jelentések az Agrárgazdasági Kutatóintézet (Stummer Ildikó, Egri Edit) és a KSH (Tóth Péter) munkatársaival való együttműködésben (2006-2020) készültek, a Juh Termék-tanács (2004-2020), a Magyar Juhtenyésztő Szövetség és a Magyar Kecsketenyésztők Szövetsége (2004-2008), a Magyar Juh- és Kecsketenyésztők Szövetsége (2009-2019), valamint a KSH és az Agrárgazdasági Kutatóintézet adatai alapján (2006-2020).

állatok számának emelkedése volt tetten érhető.

A kivitel és a behozatal havonkénti változásai azonban sokkal többet árulnak el a szállítási szezonok alakulásáról. Kivitelünket egyértelműen az élőbárány-export uralta. Most a 2016. január 1. és a 2019. december 31. közötti időszakot mutatjuk be, az 1. ábrán. Az összes kivitt állat vte-ben kifejezett összes súlyán belül alig érzékelhető a felnőtt juhok exportja az első 2 évben, de jól nyomon követhető volt a második 2 évben.

Az adatokból egyértelműen lekövethetők a főszekzonokban kivitt havi mennyiségek. Az is megállapítható, hogy a húsvéti szekzonban kivitt állatok vte-ben kimutatott súlya messze meghaladta a többi szekzon kivitelét. Ez a szezonok közötti hullámozás és az évek közötti eltérés azért is érdekes, mert az utóbbi években fokozatosan emelkedett a kivitt juhok átlagos élősúlya (ami a vte-ben kifejezett értéket is felfelé módosítja).

Az adatokból az is megállapítható, hogy a szezonok közötti időszakban volt kimutatható a felnőttjuh-kivitel súlyban kifejezett alakulása. Különösen érdekes képet mutat a 2018-ban és 2019-ben kivitt juhok (felnőtt állatok) kivitelének havonkénti változása.

Az éves importon belül is a bárányok domináltak a vizsgált években (2. ábra), és a felnőtt juhok behozatala egy kicsit jobban eloszlott az egyes hónapok között, mint az export esetében tapasztaltuk. Az is jól megfigyelhető volt, hogy a behozatali csúcs 2016-ban májusra, 2017-ben novemberre, 2018-ban pedig augusztusra esett, és 2019-ben az április-májusi behozatali csúcs messze elmaradt az előző években megfigyelt értékektől.

Az importált juhhús mennyisége 130-293 tonna között hullámozott 2010 és 2016 között, amit kis mértékű csökkenés követett 2017-ben, de az utóbbi években ütemesen emelkedett (1. táblázat).

Juhhúskivitelünk majdnem eltűnt 2011-ben és 2012-ben, majd 2015-től fokozatosan emelkedik, ami reményt adhat arra, hogy a húskivitel a jövőben csökkentheti az élőállat-kivitel mennyiségét: jobban kihasználhatóvá válhat a vágással hozzáadott értéknövekedés.

Az egy főre jutó éves belső fogyasztás (juh+kecske) mennyisége a vizsgált évek első részében mutatott hullámozást követően enyhén emelkedett 2017-ben és 2018-ban, majd megtorpant 2019-ben, és várhatóan tovább csökken 2020-ban, a HORECA-szektor járvány következtében kiesett igénye miatt.

Az ország önellátottsága a fenti változá-

sok következtében érdekes hullámozást mutatott 2010 és 2018 között, majd jelentős mértékben megnőtt 2019-ben (a többlet-tenyésztéskivitel következtében), és remélhetőleg csak kis mértékben változik 2020-ban.

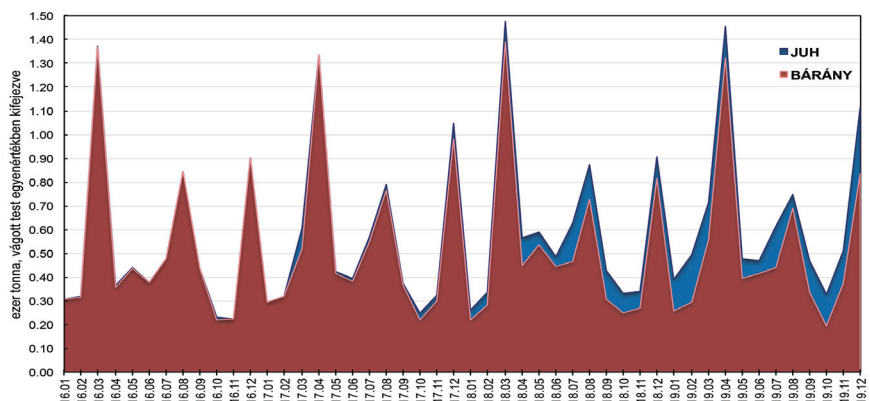
Jóllehet, az ország ma is zömében könnyűbárányt értékesít külföldre (EU-besorolás szerint legfeljebb 13 kg-os vágott testsúly), azonban az utóbbi években intenzíven nőtt a nehézbarányok (13,1 kg-t meghaladó vágott testsúly) aránya az exportban. Ez az emelkedés az utóbbi 4 év változásainak követke-

zőségeket, azonban ezek a változások valójában a 3. ábra görbéinek lefutásából érthetők meg.

Az árak alakulása

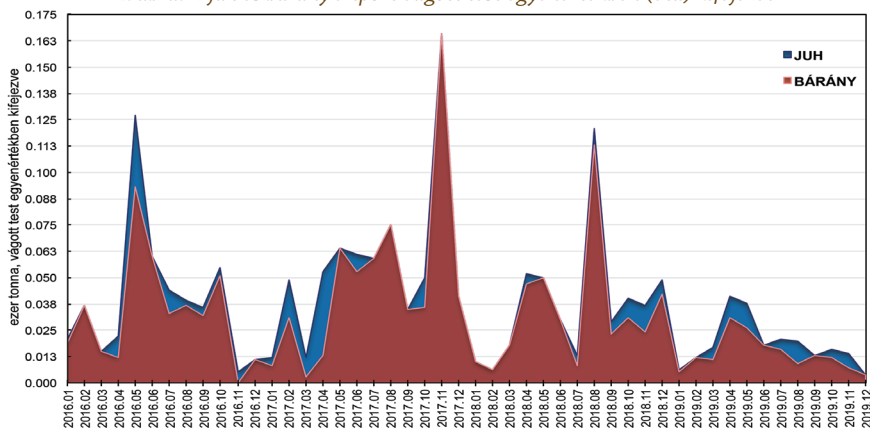
Az ágazat – és jelen esetben a juhágazat – főtermékének (élő vágójuh, meghatározóan vágóbárány) értékesítéséből származó bevétel nagyságát az határozza meg, hogy a megfelelő tartási és takarmányozási feltételek között tartott, egy anyajuh után hasznosított vágóbárányt mikor és milyen áron tudjuk ér-

1. ábra: A juh és bárány export vágott test egyenértékben kifejezett havi mennyisége

Forrás: KSH

2. ábra: A juh és bárány import vágott test egyenértékben (vta) kifejezve

Forrás: KSH, 2020

ménye, és 2019-re a nehézbarányok aránya elérte a 33 százalékot az összes élő kivitelben belül. Várhatóan a 34 százalékot is meghaladja 2020-ban.

Az ebbe a két kategóriába tartozó bárányok 100 kg vte-ben kifejezett, éves átlagos exportára meglehetősen hullámozott a vizsgált időszakban (1. táblázat), jóllehet a 2017-ben az kezdődött intenzív emelkedés egyértelműen nyomon követhető az értékekben.

A táblázatban lévő adatok mutatják ugyan a számunkra nem igazán kedvező vál-

tékesítést. Egyértelműen nincs két egyforma év a termelésben – és ennek következtében a kereskedelemben sem.

Az EU adatszolgáltatási és értékelési rendszerében az árak összehasonlíthatóságát szolgálja, hogy a könnyű- és nehézbarányok árát vágott-test-egyenértékben (vte) adják meg, és hogy az árat 100 kg vte-re határozzák meg.

Az már önmagában is sok információt jelent az ágazat szereplői számára, hogy a főtermék-kibocsátáshoz kapcsolódó éves átlagárak milyen eltéréseket mutatnak az egyes években

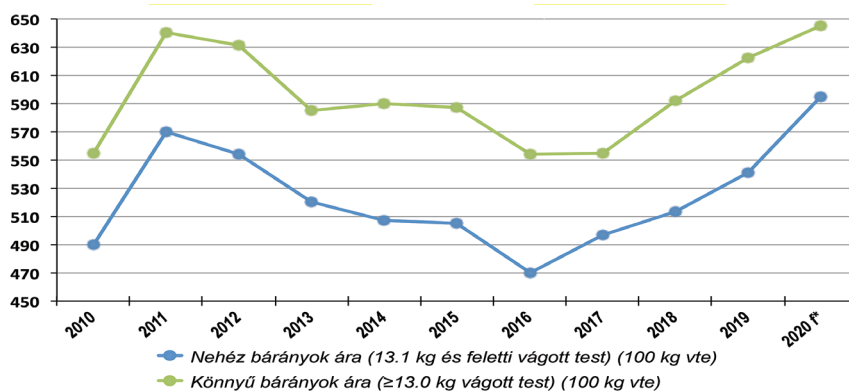
(3. ábra). Az elmúlt 10 éves időszak átlagárai sajátos lefutást mutattak, mindkét bárány-súly-kategória esetében. A magyarországi árakat tekintve jelentős, esetenként 60–85 €/100 kg vte különbség is megfigyelhető volt a súlykategóriák éves átlagárai között.

A 2010–2011-ben tapasztalt intenzív emelkedést egy 2016-ig tartó, többlépcsős csökkenés követett. Az ezt következő időszakban fokozatosan emelkedtek az árak, 2019-re megközelítették a 2011-es árszintet. Az elmúlt évek tapasztalatai, valamint a 2020 első négy hónapjában megfigyelt trend és a vírusjárvány következtében kialakult piaci helyzet alapján a 2020-as átlagár a 2011-es szintet is meghaladhatja. Emellett az adatokból az is kiolvasható, hogy a nehézbáránnyok éves átlagára fokozatosan közelített a könnyűbáránnyok árához.

Természetesen az éves folyamatok átlagadata nem nyújt elegendő információt a napi piaci mozgásokról, a kereslet és a kínálat kölcsönhatásáról. Emellett nem mutatja azt sem, hogyan viszonyul a hazai heti átlagár ugyanannak a hétnek az EU-s átlagárához. A 4. ábrán az EU-s és a magyar bárányárak átlagát követhetjük nyomon mindkét súlykategória esetében 2018 első hete és a 2020 első 22 hete között.

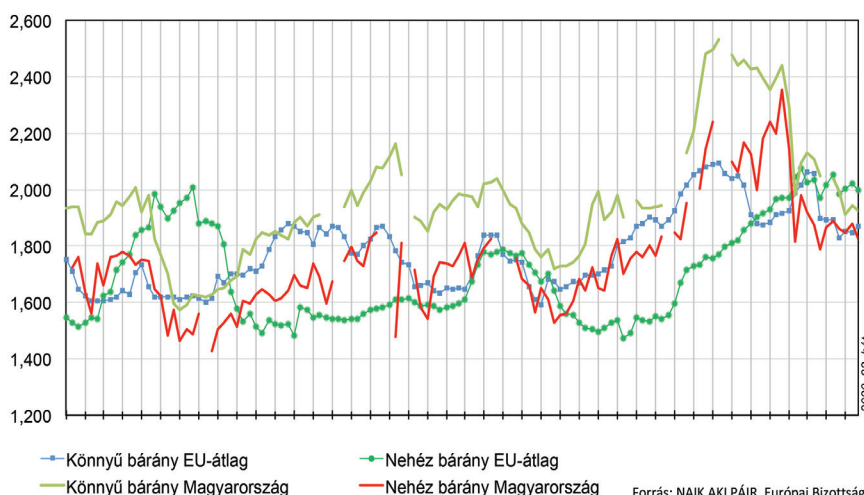
A könnyűbáránnyok hazai ára – a 2018 16. és 30. hete közötti időszaktól eltekintve – folyamatosan meghaladta az EU átlagértékeit. Az azt követő vizsgált időszakban az 1 kg-ra vetített különbség 50–300 Ft között változott (a hazai árak előnyére), és ekkor a 2019-

3. ábra: A könnyű és nehéz báránnyok éves átlagárának változása az utóbbi tíz évben (euró/100 kg vte)

Forrás: NAIK AKI PÁÍR

4. ábra: A könnyű és a nehéz bárány ára (Ft/kg vágott súly)

Forrás: NAIK AKI PÁÍR, Európai Bizottság

2. táblázat: Az élőjuh és kecske, valamint hús kereskedelmi értéke az elmúlt öt évben

Termék kereskedelmi kód (KN 1-8. poz. szerint)	Időszak	Határparitásos érték €-ban		Határparitásos érték Ft-ban	
		Import	Export	Import	Export
010410 Juh	2015. év	2 210 537	36 147 828	685 049 261	11 167 111 485
	2016. év	2 380 690	33 967 215	742 481 287	10 581 767 828
	2017. év	3 871 900	36 873 449	1 198 229 592	11 415 420 532
	2018. év	2 771 196	42 134 809	885 478 510	13 420 140 525
	2019. év	1 116 872	48 519 182	363 740 419	15 768 497 393
010420 Kecské	2015. év		43 789		13 323 856
	2016. év		108 243		33 380 648
	2017. év		349 648		107 829 551
	2018. év	50	816 179	15 572	259 978 449
	2019. év	1 494	595 399	478 014	194 869 865
0204 Juh- vagy kecskehús frissen, hűtve vagy fagyasztva	2015. év	1 529 282	1 390 343	474 062 975	430 660 283
	2016. év	1 669 014	2 091 432	520 248 428	651 658 128
	2017. év	1 466 916	2 108 129	453 079 193	651 703 587
	2018. év	1 717 175	2 386 296	546 284 043	760 944 321
	2019. év	1 824 614	2 955 044	595 102 744	964 568 629

Forrás: KSH, 2020

es karácsonyi időszak különösen kiemelkedő volt. Nehézbáránnyaink átlagára a 2018-as húsvéti szezonban mélyen az EU-s átlagérték alatt volt, és a 2019-es húsvéti szezonban is alulmúlta az EU-átlagértéket, de a vizsgált időszak többi részében akár 200Ft/kg-mal is meghaladta azt. 2019. júliustól kezdődően a hazai nehézbáránnyárak esetenként az EU könnyűbáránny-átlagárárt is meghaladták. Az is igaz azonban, hogy mindkét súlykategória átlagára jelentőset zuhant 2020. 12. és 17. hete között, és ismét az EU-s átlagérték alá kerültek. Ebben jelentős szerepe volt a COVID-19-járvány miatti bekövetkezett piaci zavarnak is.

Az ágazat kereskedelmi értéke

A kiskérődző-ágazat főtermékének export- és importértéke meglehetősen érdekesen változott az utóbbi évek során (2. táblázat). Az élőjuh-import forintban és euróban számított határparitásos értéke egyaránt emelkedett 2015 és 2017 között, majd a következő 2 évben gyakorlatilag a töredékére zuhant.

Ezzel szemben az export értéke mindkét valuta esetében jelentős mértékben visszaesett 2016-ban, majd 2019-ig a forintban számított határparitási értéke mintegy 33 százalékkal megugrott. Az euróban számított érték növekedése csak 30 százalékos volt. A különbség a két valuta átváltási arányában következett változás következménye.

A kecske esetében mindössze 2 évben, 2018-2019-ben került sor értékelhető importra. A minimális, de növekvő euró- és forintértékű import mellett azonban az export forint- és euróértéke 2018-ig intenzíven emelkedett, még úgy is, hogy a kivitt állatok száma meglehetősen korlátozott volt. (A kecskekiviteli adatokat a Magyar Juhászat és Kecsketenyésztés 2020. májusi számában mutattuk be részletesen.)

Kecskehúskivitelünk eltörpült a juhhúskivitelünk mellett, ezért e két húsfajta kiviteli értékeit egybevonva tartalmazzák az adatok. A húsimport mindkét valutában számított határparitási értékét tekintve jelentős mértékben visszaesett 2017-ben, majd fokozatosan emelkedett a következő 2 évben.

A húsexportunk értéke viszont minden évben emelkedett a vizsgált időszakban. Ez az emelkedés csaknem 1,5 millió eurót tett ki a vizsgált években, és a 2019-re elérte a 2015-ös érték 212,54 százalékát.

A forintban számított határparitási exportérték – a valuták közötti váltási arány folyamatos változása miatt – természetesen egy kicsit nagyobb arányban emelkedett. Ennek következtében itt a kiindulási érték 223,97 százalékára emelkedett 2019-re a 2015-ös adathoz képest. Ez több mint 500 millió forintos értéknövekedést jelent.

Az ágazat termelési értéke

A juhágazat termékkibocsátása – az állatok számánál fogva is – messze meghaladja a kecskeágazatét. Ennek következtében az utóbbira vonatkozó adatok meglehetősen korlátozottan elérhetőek a KSH kimutatásaiban.

A juhszektor négy termékének 2013–2018 közötti termelésiérték-változásait mutatjuk be a 3. táblázatban. Az ágazat folyó áron kimutatott összes termelési értéke enyhén hullámzott 2013 és 2016 között. Ezt követően 2017-ben mintegy 1,5 milliárd forintos visszaesés következett be, amit 2018-ban csaknem 3 milliárd forintos növekedés követett. A 2019. évre vonatkozó adatok még nem elérhetőek, de az előzetes becslések szerint további emelkedésre került sor tavaly, és értéke meghaladta a 17 milliárd forintot. En-

nek háttérében az addig nál több juh értékesítése, azon belül a jelentős tenyészállatexport nagyobb árbevétele áll.

Tekintettel arra, hogy a juhászat az utóbbi 30 évben egy főtermékűvé vált, teljesen természetes, hogy az éves termelési érték döntő hányada az élő állatokhoz kapcsolódik. Ennek értéke 2013 és 2016 között 13 milliárd forint felett hullámzott, majd 2017-ben 2 milliárd forintot meghaladó zuhanás következett be. Ezt csaknem 3 milliárd forintos növekedés követte 2018-ban.

3. táblázat: A juhágazat termelésiérték-kibocsátása termékek szerint – 2013–2018

Bruttó termelési érték, millió Ft	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Folyó áron	14 945	15 486	15 106	15 479	13 783	16 659
élő állat	13 528	13 963	13 313	13 289	11 550	14 344
gyapjú (nyers)	684	806	1 077	1 315	1 047	1 022
tej	338	320	344	261	348	344
trágya	395	397	372	614	838	949

A nyers gyapjú értékében az előbbinél némileg eltérő változásra került sor a vizsgált években. A megtermelt nyers gyapjú mennyisége sokat nem változott a vizsgált években (3600 és 3800 tonna között hullámzott), azonban a 2013-as érték 192,25 százalékára emelkedett 2016-ra, majd 2017-ben az előző érték 79,62 százalékára esett vissza, amit 2018-ban további csökkenés követett.

A juhtej éves termelési értékére vonatkozó adatok meglehetősen bizonytalanok a KSH nyilvántartásában. A 3. táblázatban bemutatott adatok szerint 320 és 348 millió forint között változott a tej értéke a vizsgált években. E hullámzástól a 2016-os érték meglehetősen különbözött: 2015 és 2016 között mintegy 80 millió forinttal csökkent, majd 2017-ben kb. ugyanannyival emelkedett a juhtej termelési értéke. A Magyar Juh- és Kecsketejgazdasági Közhasznú Egyesület (amely a juhtejtermelés 98%-át tartja nyilván) kimutatásai szerint 2015-ben 778,98 ezer liter, 2016-ban 761,95 ezer liter, 2017-ben 701,41 ezer liter, 2018-ban 740,3 ezer liter volt a felvásárolt és feldolgozott juhtej mennyisége. A tej felvásárlási ára fokozatosan emelkedett – igaz, kis mértékben – a vizsgált években, ezért ez a csökkenés és visszaemelkedés megalapozottságát, illetve az erre vonatkozó adatok pontosságát megkérdőjelezi.

A megtermelt trágya értéke arányaiban is rengeteget nőtt a vizsgált években – a KSH kimutatásai szerint. A juhok számának csökkenése mellett 2013 és 2018 között megtermelt juhtrágya értéke 240,25 százalékkal emelkedett.

Következtetések

Jelentős változásokra került sor az ágazat piaci adataiban a 2010 és 2020 között. Nemcsak a termelésben tartott állatok száma követett csökkenő tendenciát, hanem az ágazat kibocsátása is.

A kivitel és az import az élő állatokat és a húst illetően egyaránt jelentős változáson ment keresztül az utóbbi évtizedben.

A hazai piacon elérhető átlagárak az utóbbi 2 évben inkább az EU-s átlagértékek felett voltak, és csak meghatározott időszakokban

kerültek azok alá. Ezzel együtt, az áraink csak időszakonként tartoztak az EU legmagasabb tagállami átlagárai közé – bár a jelen elemzésben az egyes tagállamok árainak eltérésére nem térhettünk ki –, ezért az áru minőségének és a hatékony kereskedelmi munkának az eredőjeként elérhető árral nem lehetünk maradéktalanul elégedettek.

Az ágazat élőállat- és húskibocsátásának, valamint importértékének jelentős változását tapasztalhattuk az utóbbi 5 évben. A kivitel és a behozatal euróban és forintban kifejezett határparitási értéke egyaránt emelkedett az utóbbi 5 évben, és az export értékének növekedése meghaladta a 200 százalékot.

Az ágazat éves és termékenkénti termelési értéke enyhe hullámzást mutatott a vizsgált években, amin belül egymásról lényegesen eltérő tendenciát követtek az egyes termékek. Különösen érdekes és elgondolkodtató az élő állatok (és benne a hús) értékének 2017-ben megfigyelt visszaesése.

KUKOVICS SÁNDOR,

Juh és Kecske Terméktanács és Szakmaközi Szervezet

TÓTH PÉTER,
KSH

STUMMER ILDIKÓ,
NAIK AKI

JÁVOR BENCE,
Hódmezőgazda Zrt.

KUKOVICS FERENC,
Magyar Juh- és Kecsketejgazdasági Közhasznú
Egyesület

A kecskék szociális viselkedéséről

Tekintettel arra, hogy egyre többen tartanak kecskét Magyarországon, és hogy az állatok érdekes, néha egyes tartók vagy tenyésztők számára különösnek számító viselkedésének hátteréről és magyarázatáról számos kérdést kaptunk, ezért az alábbiakban Tasmin Coopernek a Goat Journal 2020. március-áprilisi számában megjelent cikke alapján összefoglaljuk a kecskék viselkedésének főbb jellemzőit.

A londoni Queen Mary Egyetem kutatói úgy találták, hogy a kecskegidák jellegzetes csoporthangokat, -hangsúlyokat és -jeleket használnak (mintegy fejlesztenek ki), és mindegyik csoportjuk egyedülálló „énekbélyeggel” (bégetési rendszerrel) rendelkezik. Ez, a kecskék társalgási-bégetési jellemzőiről és testbeszédéről szóló egyéb tanulmányok, tudományos munkák bizonyítékként szolgálnak arra vonatkozóan, hogy a kecskék rendkívül társasági állatok. Az a sajátos kérdés, hogy „a kecskének van-e akcentusa”, már az állatok mélyebb megismeréséhez vezet. További kérdés, hogyan kapcsolódik ez a jellegzetesség a tenyésztés és a tartás mindennapi gyakorlatához. Nos, fontos lehet tudni, hogy a kecskék mit „mondanak”, amikor verekednek, vagy hogy miért hajtanak fejet, például. A legfontosabb, hogy tudnunk kell, a kecskének barátra van szüksége, és hogy milyen társ megfelelő számukra, mert ez befolyásolja az állatok mindennapi életét - és termelését.

Valójában a kecske jellegzetes társadalmi lény, amely igényli az ismerős társaságát és a velük való közvetlen kapcsolatot. Ha társasági igényeik teljesülnek, nagyobb valószínűséggel élnek boldog és egészséges életet. Ez az összes háziállatra vonatkozik, mivel a családi csoportok az egyének biztonságának javítása érdekében fejlődtek ki.

A kecskehívás dallama és más jellegzetességei minden csoportban különböznek a többi klán által használt hangjelzéstől, és minden gida a saját csoportja hangja alapján azonosítja a hozzá tartozó, de nem testközelen lévő társait. Az

ismerősök társulásának szükségessége minden kecskére jellemző, függetlenül attól, hogy kedvtelésből vagy termelésben tartott kecskékről van-e szó. A kecske társas viselkedésének megértésével könnyebben kielégíthetjük igényeiket.

Gyengéd kihívás azok között a kecskék között, akik rendezték rangsorukat a csoportban

A kecskék társas állatok

A kecske nagyon társas lény. Az ismerős társaság minden kecske biztonságérzetét erősíti. A faj kialakulása során az állatok genetikájában rögzült, hogy társaik nagy száma védelmet jelent a ragadozók elől. Az egyedüllet a kecske számára komoly stresszt jelent, ami negatív hatásokkal jár.

A csoportos együttlét adta biztonság mellett az állatok barátai és rokonaik érzelmi támogatását is élvezik, ez szintén segít nekik a stresszhelyzetek kezelésében. Csak a kedvelt egyedek társasága jelenti ezt számukra. A kecskék szeretnek a barátaikkal lenni, és azokkal a „banda-tagokkal”, akikkel felnőttek. Nem vagy nagyon nehezen fogadnak be idegeneket. A sajátos csoportviselkedés megbontása komoly rangsorharcokat eredményez.

A kecskék összetartanak, hogy biztonságban legyenek és éberek maradjanak, de ezt csak barátok között vagy családjá tagjai között tudják megtenni!

A kecske a Közel-Kelet magas hegyei között fejlődött ki, ahol nehéz volt táplálékot találni és sok ragadozó volt. Saját védelmük érdekében nagyobb csoportokban, állományokban éltek, élnek. A nagyobb egybetartozó csoport javítja

az egyének túlélési esélyeit. Ennek az a magyarázata, hogy több szem többet lát, vagyis együtt jobb esélyük van, hogy valamelyikük észlelje a veszélyt, és amelyik észleli, figyelmezteti a többieket. A nyáj tagjai a ritkás növényzetben mozogva a táplálékos élelmiszereket is könnyebben megtalálják. A párzási időszakban könnyebb párra találni, ha összegyűlnek. Ugyanakkor mindegyik állat ugyanazokért az erőforrásokért versenyzik: élelmet, menedékhelyet, pihenőhelyet és rejtékhelyet keresnek maguknak. Ez a kettős viselkedés alapozta meg a kecske kifejlődését.

Természetesen a termelésben tartott állatok esetében kevésbé van szükség ilyen védőszövetségre a csoportok tagjai között, mert az ember biztosítja számukra a szükséges táplálékot, ennek ellenére ez a genetikailag rögzült kapcsolat kialakul közöttük, és egész életükben fennmarad.

Hierarchia: a csoportbeli rangsor tiszteletben tartása

A kecskék kiegyensúlyozzák a csoporton belüli hierarchia következtében kialakuló rangsor kihívásokat azáltal, hogy rokon nőstények csoportokat képeznek, ahova utódaik is tartoznak. A csoporttagok közötti versengés korlátozása érdekében a kecskék csoporton belüli rangsort alakítanak ki. Így nem kell minden alkalommal küzdeniük az erőforrásokért, a táplálékért. Növekedésük során a gidák egymással játszva mérik fel egymás erejét.

Felnőtt korukban általában az állat életkorától, méretétől és szarvától (annak méretétől, erejétől, illetve meglététől) függ a rangsor. Az idősebb tagok általában dominánsak, nagyobb testtel és szarvval rendelkeznek. A rangsorban lejjebb lévő „beosztottak” tiszteletben

tartják elsőségüket takarmányhoz jutásban, a jobb pihenőhely elfoglalásában stb.

A harc módja

Amikor a dominancia-sorrend nem egyértelmű, verseny útján kell eldönteni. Ez akkor következik be, amikor a fiatalok megnőttek és kihívást jelentenek a rangsorban előttük állók számára, vagy amikor egykori tagok újra csatlakoznak a csoporthoz, vagy amikor esetleg új kecske kerül a nyájba.

A hierarchiaharc a szarvak (tülkök) összecsapását és a fejek egymáshoz nyomását jelenti. A cél inkább a leigázásra, és nem félrevezetésre irányul ebben a harcban. Amikor a kecske úgy érzi, hogy az ellenfél erősebb, elfogadja azt. Ezután nincs érv. A dominánsnak ezt követően

csak azt kell elérnie, hogy a rangban alatta álló kitérjen az útjából. A fej bámulása vagy legfeljebb leengedése elegendő figyelmeztetés a rivális kiszorításához. A behódolást, a feljebbvaló elismerését csendes bégetéssel jelzik.

Az agresszió elkerülése

Problémák alapvetően az új rekesztékbe vagy istállóba való bezáráskor és csoportosításkor merülnek fel, amikor a gyengébb állatok nem tudnak elég gyorsan elmenekülni, vagy akadályba ütközhetnek menekülés közben. Ebben az esetben a domináns egyed fájdalmas ökleléssel jelzi erejét, ami az alárendelt egyed lapockáját vagy éppen combját célozza meg, de fejős kecskék esetében a tőgyet is felsebezhetik a szarvukkal.

Az ilyen agresszió elkerülése céljából gondoskodnunk kell róla, hogy a kecskék szabadon mozoghassanak, anélkül, hogy sarokba tudnák szorítani egymást. Ezt különböző magasságú felületek, platformok kialakításával lehet megoldani, hogy a fiatalok vagy a rangsorban lejjebb állók felugorhassanak rájuk a támadó elöl. A rejtkehelyek lehetővé teszik a kiszolgáltatott kecskék számára, hogy szemmel tartsák kihívóikat. Az etetőket egymástól megfelelő távolságra kell elhelyezni, hogy a kecskék egyszerre, de harc nélkül táplálékhoz juthassanak.

Erős családi és baráti kötelékek

Természetesen nemcsak a versengésben, hanem a társasági életben is többféle kapcsolat van az állatok között. Az anyák és a gidák a kezdetektől fogva erős kötelékeket teremtenek egymással. (Ritka kivétel, amikor egy először ellő anya nem fogadja el az utódját.) Ez a kapcsolat elengedhetetlen a vadonban, ahol a gidák könnyen ragadozók áldozatául eshetnek. Amikor a gidákat természeteshez közeli védettségben neveljük, az anya–utód kapcsolat jól megfigyelhető. A vadonban az anya először elrejtí gidaít, és rendszeresen látogatja őket, hogy szoptasson. Néhány nap vagy hét után a gidák közel kerülnek anyjukhoz és azután fokozatosan, egyre gyakrabban összegyűlnek a nyáj többi gidájával. Öt hét elteltével a gidák egyre függetlenebbé válnak, és fokozatosan integrálódnak a kecsketársadalomba.

Ennek ellenére a gidák közel maradnak az anyjukhoz, egészen az elválasztás befejtéig, három-öt hónapos korukig, és

A kecske jellegzetes tartást vesz fel a rangsor küzdelemben való eldöntéséhez

továbbra is erős marad köztük a kötelékek, amíg az anya újból nem ellik. Ez egy időre elválasztja őket egymástól, de az idősebb gidák az anyjuk új ellését követően visszatérnek az anyjukhoz, és egész életükben szoros kapcsolatban maradnak.

A termelésben tartott állatok esetében ezt a folyamatot irányíthatjuk, befolyásolhatjuk, de az egyedek közötti kapcsolatok kialakulásának akadályozása csak hátránnyal járhat a tenyésztő számára. Amennyiben új állatokat kell bevezetni az állományba, azt könnyebb az ellési időszak után megtenni, amikor a meglévő állomány tagjai megengedőbbek, elfogadóbbak.

Az anya általában együtt pihen növendék és idősebb nőivarú utódjával

Van-e a kecskéknek jellegzetes akcentusuk?

A gidacsoportok megkülönböztető hangokat fejlesztenek ki, amivel azonosítani tudják egymást egy-egy „banda” tagjai. Ez segít nekik abban, hogy a látótávolságon kívüli hívást hallva is azonosítsák saját csoportjuk tagjait és felismerjék az idegeneket. Így gyorsan megtalálhatják egymást akár bozótban legelve is. Ez azt is jelenti, hogy addig is meg tudják védeni magukat, amíg nincsenek felnőttek a közelben. Ahogy a gidák növekednek, egyre több időt töltenek csoportjukkal, barátaikkal és testvéreikkel. A játékos küzdelmeken keresztül elsajátítják a versengés szabályait, a versengés utáni egyeztetést, a baráti kötelékek megerősítését és a toleranciát, az addigi szövetségek megszakitása nélkül.

Szüksége van-e a kecskéknek barátokra?

A kutatások eredményei megerősítették, hogy a kecskék barátságokat kötnek más kecskékkal, általában az egy korcsoportba tartozó gidák közül, de néha attól független kecskékkal is. Ezek a kapcsolatok akkor jönnek létre, amikor egy stabil csoportban van idejük hosszú távú kötődést kialakítani.

Az egymással baráti kapcsolatban lévő kecskék kevésbé versenyeznek, és jobban tolerálják a csoport tagjainak közelséget elléskor, etetéskor és pihenéskor. Az ilyen barátságok támogatást és érzelmi kényelmet nyújtanak számukra,

széd segítségével kommunikálnak. A farkok, a fülek, a bégetés és a mimika mind részét képezik szándékaik, érzelmeik és figyelmeztetéseik jelzésének.

A tudósok meggyőződtek róla, hogy a kecskék reagálnak ezekre a jelekre, azonkívül tisztában vannak mások szempontjaival. Felfogják, amit mások érzékelnek, éreznek, és képet alkotnak arról, hogy mások mit tudnak. Valóban reagálnak arra, hogy mely társukkal helyezik őket egy csoportba. Például a kecskék megfordulnak, és abba az irányra néznek, amerre csoportjuk tagjai. Egy másik megfigyelés szerint a szociális rangsorban alárendeltek a kedvenc ételüket, ha tudják, elrejtik a domináns egyed vagy egyedek elől. Még a nyájon belüli barátok személyes viszonyának függvényében is változtatnak a táplálékfelvétel módján.

Hogyan lehet a kecskék viselkedését maximálisan harmonizálni?

Annak érdekében, hogy a kecskék stabil csoportokat és minél harmonikusabb kapcsolatokat alakítsanak ki, számos szempontot figyelembe kell venni. Először is, a gidák személyisége annál kiegyensúlyozottabb lesz, minél tovább anyjukkal maradnak. A szakértők legalább 6-7 hetet javasolnak együtt, és minél hosszabb ez az idő, annál előnyösebb. Öthetes kortól kezdve a tejelő kecskék gidái már csoportosíthatók, és akár éjszákára is különrekeszthetők, és az anyák már reggel különösebb gond nélkül megfeythetők, ha utána egész nap együtt lehetnek a gidák az anyákkal, hogy táplálkozzanak és pihenjenek. Mindaddig, amíg a gidák a családjukkal együtt vannak, táplálkozási és társadalmi készségeket sajátítanak el, például megtanulnak az anyuktól legelni, vagy a legelni való zöld növények közül válogatni.

A másik fontos követelmény, hogy a kecsketartásra szolgáló épület elég tágas legyen: tegye lehetővé a magánszférára védelmét, az előnyben részesített társakkal való csoportosulást vagy csoportosítást, és legyenek benne menekülési útvonalak. Az állományok akkor „működnek” a legjobban, ha a lehető legkiszámíthatóbb körülmények között tartjuk az állatokat.

KUKOVICS SÁNDOR

aktív életre stimulálja a csoportok tagjait, és értelmet ad neki.

Amikor az állatok kereskedelmével megváltoztatjuk egy állomány összetételét, megbontjuk azt a harmóniát és stabilitást, ami lehetővé teszi ezeket a kötődéseket. A kecskebarátok továbbra is küzdenek, általában játékból, de néha komolyan versengve. A kutatók rögzítették, hogy nézeteltérések után egymáshoz közel pihenve egyeznek meg. Az alacsonyabb rangú kecskék szövetséget is kötnek a takarmányhoz való hozzáférés megkönnyítése céljából.

Hogyan kommunikálnak a kecskék?

Az ilyen összetett társadalmi hierarchiában való eligazodáshoz tisztában kell lenni vele, hogy a kecskék jellegzetes hangok (hívások, bégetések) és testbe-